

פרק שביעי

ז א יש מעלין. משלימין
 לארבעים סאה: וְאֵא
 פוסלין. בשלשה לוגין
 שאובין. וכולהו מפרש
 לילד: הכפור. גשמים
 שירדין נקפיים: גליד. מים
 שקפאו על פני הארץ או על
 פני המים: טייט הנרוק.

א יש מעלין אַתְּ הַמְקוּהָ וְלֹא פּוֹסְלִין, פּוֹסְלִין
 וְלֹא מְעַלִּין, לֹא מְעַלִּין וְלֹא פּוֹסְלִין. אֵלּוּ מְעַלִּין
 וְלֹא פּוֹסְלִין, הַשֵּׁלֵג, וְהַכְּפֹר, וְהַגְּלִיד,
 וְהַמְּלַח, וְהַטֵּיט הַנְּרוֹק. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הִיָּה
 רַבִּי יִשְׁמַעֵאל דֵּן כְּנַגְדֵי לומר, הַשֵּׁלֵג אֵינּוּ

משנה כפשוטה

פרק שביעי

כבר למדנו שאין המקוה כשר לטבילה עד שיהיו בו ארבעים סאה מי גשמים. כן למדנו שמקוה שהיה חסר משיעורו והטילו לתוכו מים שנשאבו בכלי, לא זו בלבד שהמים הללו אינן מעלין את המקוה, כלומר: אינם משלימים אותו לשיעורו, אלא שיש בהם חומר נוסף, שאם היה בהם שלשה לוגין הם 'פוסלים' אפילו את המים הכשרים הקיימים במקוה, ומעתה אף אם יתוספו עליהם מי גשמים אחרים לא יוכשר המקוה.

משנתנו מלמדת ששתי החומרות הללו, 'אין מעלין' ו'פוסלין', אינן באות כאחת כי אם במים שאובים דווקא, אבל סוגי משקים אחרים דינם עשוי להיות שונה, שיש מהם הראויים להשלים את שיעור המקוה אפילו כשהם שאובים, ויש מהם שאינם משפיעים על המקוה כלל, אינם מצטרפים לו ואינם פוסלים אותו.

(א) שלש דרגות יש במשקים 'שאובים' הנופלים לתוך המקוה: א'. יש דברים המעלין את המקוה - הראויים להצטרף למי המקוה ולהשלימם לארבעים סאה, אפילו כשהם שאובים בכלי, וכל שכן שלא פוסלין את המקוה מדין מים שאובים. ב'. יש דברים הפוסלין את המקוה מדין מים שאובים, אם נפלו לתוכו שלשה לוגין מהם, וכל שכן שלא מעלין את המקוה להשלימו לארבעים סאה. ג'. ויש דברים שלא מעלין ולא פוסלין - אינם מצטרפים למקוה לא להקל ולא להחמיר, שמצד אחד אינם ראויים להשלימו לארבעים סאה, ומצד שני אינם פוסלים אותו מדין שאובים.

אלו הם הדברים אשר מעלין את המקוה לארבעים סאה ולא פוסלין אותו מדין שאובים: השלג הרך, והכפור הקשה, והכפור הדומה לברד אך דק ממנו, והגליד - מי גשמים שקפאו על הקרקע, והמלח שמקורו במי ים שיבשו, והטיט הנרוק - אדמה ספוגה במים עד שהיא נבללת ונשפכת כרוק סמיך. ששה דברים אלה כשרים להשלים את המקוה לארבעים סאה, משום שמקורם מן המים והם חוזרים ונימוחים בשעה שהם מתערבבים בהם. ואינם פוסלים את המקוה אפילו אם הוטלו לתוכו כשהם שאובים בכלי, שאין השאיבה פוסלת אלא במים הנוזלים, שאי אפשר להחזיקם בלא כלי קיבול, אבל הללו שהם קשים וסמיכים ואינם זקוקים לכלי קיבול, אין נתינתם בכלי נחשבת כשאיבה (עפ"י ר"א ש).

אמר רבי עקיבא: היתה רבי ישמעאל דן כנגדי - נושא ונותן לפני בראיות ובסברות לומר: השלג וכן שאר המים הקפואים אינו מעלה את המקוה - אינו מצטרף להשלים

מַעֲלָה אֶת הַמְּקוּחַ. וְהַעֲיֵדוּ אֲנָשֵׁי מִיִּדְבָּא מִשְׁמוּ
שְׁאֵמַר לָהֶם, צְאוּ וְהִבִּיאוּ שְׁלֵג וְעִשׂוּ מְקוּחַ
בְּתַחֲלָה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר, אֲבָן הַבְּרָד,
כְּפִימִים. פִּיצֵד מַעְלִין וְלֹא פוֹסְלִין, מְקוּחַ שְׁיֵשׁ בּוֹ
אֲרַבְעִים סָאָה חֹסֵר אַחַת, נֶפֶל מֵהֶם סָאָה לְתוֹכוֹ
וְהַעֲלָהוּ, נִמְצְאוּ מַעְלִין וְלֹא פוֹסְלִין:

ב אֵלּוּ פוֹסְלִין וְלֹא מַעְלִין, הַמֵּיִם בֵּין טְמָאִים בֵּין
טְהוּרִים, וְיָמֵי כְּבָשִׁים וְיָמֵי שְׁלֵקוֹת, וְהַתְּמֵד עַד
סָאָה הֵיא הַרְבֵּה יוֹמֵר מִשְׁלֵשָׁה לוגין, וְלֹא נִפְסַל הַמְּקוּחַ בְּכֶן: ב הַמֵּיִם. שְׁאוּבִין. צִין טַמְאִין
צִין טְהוּרִים: מֵי כְּבָשִׁים. מֵי שִׁכְזְשׁוּ צֵהן זִמְתִּים אִו מֵינֵי יִרְקוֹת: וְיָמֵי שְׁלֵקוֹת. מֵיִם
שִׁלְקוֹת צֵהן שְׁלֵקוֹת: וְהַתְּמֵד. חַלְנִיס וְזָגִים אִו שְׁמֵרִים שֶׁנֶּתַן עֲלֵיהֶן מֵיִם: עַד שִׁפָּא

משנה כפשוטה

מקוה חסר לארבעים סאה. וְאוֹלָם לַהֲלֹכָה, הַעֲיֵדוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר 'מִיִּדְבָּא' מִשְׁמוּ שֶׁל רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל, שְׁאֵמַר לָהֶם בְּשַׁעֲהָ שֶׁהִיָּה הַדָּבָר נוֹגַע לְמַעֲשֵׂה: 'צְאוּ וְהִבִּיאוּ שְׁלֵג בְּכֹלִים,
וְעִשׂוּ מִמֶּנּוּ מְקוּחַ בְּתַחֲלָה'. מִכַּאֵן שֶׁאֵף רַבִּי יִשְׁמַעֵאל סָבַר שֶׁהַשְּׁלֵג הַשְּׁאוּב בְּכֹלֵי מַעֲלָה
אֶת הַמְּקוּחַ, וְלֹא זֹו בְּלִבְד שֶׁהוּא כֹּשֵׁר לְהַשְׁלֵמַת שִׁיעוּרוֹ, אִלָּא אִפִּילוּ לְעִשׂוֹת מִמֶּנּוּ כֹּל
הַמְּקוּחַ מִתַּחֲלִילָתוֹ.

רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אֲבָן הַבְּרָד - כְּלוּמַר, גוֹשֵׁי הַבְּרָד הַקְּטָנִים הַקְּשִׁיִּים כְּאֲבָנִים -
דִּינוּ כְּפִימִים לְכֹל דָּבָר, וְלִכֵּן הֵם מִשְׁלִימִים אֶת הַמְּקוּחַ רַק כְּשֹׂאִינָם שְׁאוּבִים. אֲבָל אִם הִיוּ
גוֹשֵׁי הַבְּרָד אֲסוּפִים בְּכֹלֵי אֵינָם מְצֻטְרָפִים לְהַשְׁלִימוֹ, וְאִם הִיוּ שְׁלֵשָׁה לוגין, אֵף פוֹסְלִים
אֶת כֹּל הַמְּקוּחַ.

פִּיצֵד - בְּאִיזָה אופֵן מִתְקִיִּים בְּדַבְרִים הַלְלוּ דִּין 'מַעְלִין וְלֹא פוֹסְלִין': מְקוּחַ שֶׁל מֵי
גִּשְׁמִים שְׁיֵשׁ בּוֹ אֲרַבְעִים סָאָה חֹסֵר אַחַת, נֶפֶל מֵהֶם סָאָה לְתוֹכוֹ וְהַעֲלָהוּ - כְּלוּמַר:
הִטִּיל לְתוֹךְ הַמְּקוּחַ הַחֹסֵר סָאָה שְׁלֵמָה שֶׁל שְׁלֵג וְכִיּוּצָא בּוֹ, וְעַל יָדֵי זֶה הוֹשֵׁלֵם לְאַרְבַּעִים
סָאָה, הוֹכֵשֵׁר הַמְּקוּחַ לְטַבִּילָה. נִמְצְאוּ מַעְלִין אֶת הַמְּקוּחַ, וְלֹא פוֹסְלִין אוֹתוֹ, אֵף עַל פִּי
שֶׁהַסָּאָה כּוֹלָה, שֶׁהִיא עֶשְׂרִים וָאַרְבַּעָה לוגין, הוֹטְלָה לְתוֹכוֹ מִתּוֹךְ הַכֹּלֵי.

* * *

(ב) אֵלּוּ דַבְרִים פוֹסְלִין אֶת הַמְּקוּחַ כְּשֶׁנוֹפְלִים מֵהֶם לְתוֹכוֹ שְׁלֵשָׁה לוגין, וְלֹא מַעְלִין אוֹתוֹ
לְשִׁיעוּר אַרְבַּעִים סָאָה: הַמֵּיִם הַשְּׁאוּבִים בְּכֹלֵי, בֵּין כְּשֶׁהֵם טְמָאִים וּבֵין כְּשֶׁהֵם טְהוּרִים;
וְיָמֵי כְּבָשִׁים - מֵיִם שֶׁנִּכְבְּשׁוּ בָהֶם פִּירוֹת אוֹ יִרְקוֹת, וְיָמֵי שְׁלֵקוֹת - מֵיִם שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ בָהֶם
פִּירוֹת אוֹ יִרְקוֹת, שְׁכִיּוֹן שֶׁהִיוּ נִתּוּנִים בְּכֹלִים נַעֲשׂוּ שְׁאוּבִים. וְאֵף עַל פִּי שִׁטְעַם הַפְּרִי
וְהִירֵק נִכְנַס בָּהֶם, אֵינָם כְּמִי פִירוֹת שְׁדִינָם יִתְבַּאֵר לְהִלְךְ, אִלָּא דִּינָם כְּסִתָּם מֵיִם שְׁאוּבִים.

החמיין. דאס החמיין, נידון כמי פירות: קורטוב. אחד משישים וארבעה בלוג: פעמים מעליין. כדמפרש, כשיש נמקוה ארבעים סאה מים כשרים, ונתן זו סאה מי פירות, ואחר כך נטל סאה ממנו מים ומי פירות מעורצין יחד, הרי כל הסאה של מי פירות שנשארה נמקוה משלימים את המקוה: פעמים אין מעליין. כדקתני נמקוה שיש

משנה כפשוטה

וְהִתְמַד - משקה העשוי ממים שהשרו בהם חרצנים או זגים של ענבים לאחר שנסחטו, וטעמו דומה לייין, **עַד שְׁלֹא הִחְמִיץ** - כל זמן שטעם היין עדיין לא נקלט במים היטב. כל אלה 'פוסלין ולא מעליין'.

פִּיצַד מתקיים בדברים הללו דין 'פוסלין ולא מעליין': מקוה שיש בו ארבעים סאה **חָסֵר** אפילו קרטוב אחד (קורטוב = אחד משישים וארבעה בלוג. אמנם אין הכוונה לשיעור זה דווקא, אלא אפילו פחות ממנו), ונפל מהן קרטוב לתוכו - הוטל למקוה קורטוב אחד מארבעת מיני המים הללו, ועל ידי קורטוב זה נתמלא המקוה מחסרונו והושלם לארבעים סאה, **לֹא הֶעֱלָהוּ** - לא הושלם המקוה ועדיין אינו כשר לטבילה, ומכל מקום עדיין לא נפסל המקוה מקורטוב אחד. אימתי הוא פוסלו? **בְּשִׁלְשָׁה לָגֵין** - אם נפלו לתוכו שלשה לוגין מאחד המימות הללו, כשעדיין אין בו ארבעים סאה מים כשרים, פסלו את המקוה.

אֲבָל שְׂאֵר הַמְּשָׁקִין, חוץ מן המים, שהם: יין, דבש, שמן, חלב, טל ודם (ראה מכשירין ה, ד), ומי פרות - משקה היוצא מן הפירות על ידי סחיטתם, ו**הַצֵּיור** - נוזל היוצא מן הדג על ידי מליחתו, ו**הַמְרִיִס** - שומן היוצא מן הדגים, ו**וְהִתְמַד מִשְׁהַחְמִיץ** - מי שריית חרצנים וזגים של ענבים, לאחר שהחמיץ ונקלט בו טעם יין. כל אלה אין להם דין מים, ולכן אינם פוסלים את המקוה אפילו אם נפלו מהם שלשה לוגין שאובים לתוכו, שלא גזרו חכמים גזירת שאובין אלא במים בלבד, ולא במשקים אחרים.

ואולם, לענין השלמת המקוה, האופנים חלוקים: **פְּעָמִים** יש שהמשקים הללו **מְעַלִּין** את המקוה ומשלימים אותו לשיעור ארבעים סאה, ו**פְּעָמִים שְׂאִינָן מְעַלִּין** אותו. ומה ששינו בראש הפרק אין פוסלין ואין מעליין, אינו אמור אלא לגבי אותן הפעמים שאינן מעליין.

פִּיצַד מתקיים דין זה ששינו שהמשקים הללו אין מעליין את המקוה: **מְקוֹה שְׁיֵשׁ בוֹ אַרְבָּעִים סָאָה חָסֵר אַחַת, נִפְּל לְתוֹכוֹ סָאָה מִהֶם** - מאותם המשקים שהוזכרו, **לֹא הֶעֱלָהוּ** - לא הושלם המקוה מחסרונו והוא עדיין פסול לטבילה.

סָאָה, נָתַן סָאָה וְנָטַל סָאָה, הָרִי זֶה כְּשֶׁר: זו ארבעים סאה חסר
 אחת: ג ושינו את מראיו
ג הָרִיחַ בּוֹ סָלִי זֵיתִים וְסָלִי עֲנָבִים, וְשָׁנוּ אֶת
מְרָאָיו, כְּשֶׁר. רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר, מִי הֵצִיב פּוֹסְלִין
 לא חשיבא שינוי מראה:

משנה כפשוטה

וכיצד מתקיים זה ששינוי 'פעמים מעלין': אם היו בו במקוה ארבעים סאה מים כשרים, ובעודו מלא ושלם נתן לתוכו סאה מן המשקין, אותה הסאה נתבטלה בארבעים האחרות, ונעשה המקוה כמי שיש בו ארבעים ואחת סאה מים כשרים. ומעתה, אם חזר ונטל מתוך המקוה סאה אחת, הרי זה כשר - נותר המקוה כשר, אף על פי שבארבעים הסאה שבתוכו מעורבים משקים פסולים. נמצאו המשקים משלימים את המקוה.

* * *

מלשון הכתוב 'מקוה מים' דרשו חכמים (תורת כהנים שמיני ט) שאין המקוה כשר אלא כשהוא עשוי מן המים, ולא כשמעורבים בו משקין אחרים. השיעור הפוסל במשקים שנתערבו במקוה אינו 'שלשה לוגין' כבמים שאובים, אלא 'שינוי מראה' בלבד, כלומר: משישתנה מראה המים למראה המשקין שנתערבו בו.

כמו כן, בשונה ממים שאובים שאינם פוסלים את המקוה אלא כשהוא חסר מארבעים סאה, משקין פוסלים בשינוי מראה אפילו מקוה שלם שיש בו ארבעים סאה ויותר. לפיכך, אם נפל אפילו לוג אחד יין במקוה של שמונים סאה, ושינוי את מראה מימיו, המקוה פסול.

לצד חומרות אלו, יש בשינוי מראה שבמשקים קולא שאין במים שאובים: מקוה שנפלו לתוכו שלשה לוגין מים שאובים ונפסל, לעולם אי אפשר להכשירו על ידי הוספת מים כשרים אחרים בלבד, אלא צריך שיצא ממנו מלואו ועוד (לעיל ג, א), כלומר: שיוסיף מים כשרים שבצירוף עם הקודמים יושלם שיעורם לארבעים סאה, ועליהם יוסיף עוד מים כשרים כפי הנדרש להוציא מן המקוה מעט משלושת הלוגים השאובים שנפלו בו. אבל מקוה שנפסל על ידי משקים ששינו את מראהו, די בכך שיוסיף מים כשרים אחרים עד שיחזור מראה המים כבתחילה.

'שינוי מראה' אינו סיבת הפסול, אלא שיעורו של הפסול. הדבר הפוסל הוא עצם המשקין שנפלו בו, ושינוי המראה הוא רק השיעור הקובע שהמקוה מעתה אינו 'מקוה מים' אלא 'מקוה יין' וכיוצא בו. לפיכך, אם נשתנה מראה המים על ידי דבר שאינו פוסל את המקוה, כגון אם נכנסו בו סממני צבע, או מים שיש להם גוון משונה אך עדיין שם 'מים' עליהם - אין המקוה נפסל.

(ג) מקוה שיש בו ארבעים סאה מים כשרים, והדיח בו סלי זיתים וסלי ענבים - שטף ומירק בתוך המים סלים המלוכלכים מפסולת זיתים וענבים שהוחזקו בהם, וישנו את מראיו - על ידי הזוהמה שהיתה דבוקה בסלים ונשטפה מהם לתוך מי המקוה, נשתנה גוון המים לגוון הזיתים והענבים, אף על פי כן המקוה כשר, שאין שינוי מראה פוסל אלא כשהוא נוצר על ידי משקין גמורים שנתערבו במים, אבל לכלוך הסלים אין בו ממשות, ואפילו לאחר שינוי המראה, עדיין נחשב המקוה 'מקוה מים' ולא כמקוה של משקה אחר.

רבי יוסי מוסיף ואומר: מי הציב - מים שהושרו בהם סממני צביעה ונשפכו לתוך

אֹתוֹ בְּשִׁלְשָׁה לָגִין, וְאֵינָן פּוֹסְלִין אוֹתוֹ בְּשִׁנּוּי מְרָאָה. נֶפֶל לְתוֹכוֹ יֵינן, וּמַחֲל, וְשִׁנּוּ אֶת מְרָאֵיו, פְּסוּל. פִּיּוּצָד יַעֲשֶׂה, יִמְתִּין לוֹ עַד שְׂיִרְדוּ גְשָׁמִים וְיִחְזְרוּ מְרָאֵיהֶן לְמְרָאָה הַמַּיִם. הֵיוּ בוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, מְמַלָּא בְּכֶתֶף וְנוֹתֵן לְתוֹכוֹ עַד שְׂיִחְזְרוּ מְרָאֵיהֶן לְמְרָאָה הַמַּיִם:

ואין פוסלים אותו בשינוי מראה. משום דלנפול לית ציה משטא: מוחל. מים היוצאים מן הזיתים: ימתין עד שירדו גשמים. דלמלאות צנתף אי אפשר דצחקר עסקינן, שהוא נפסל בשלשה לוגין: ממלא בכתף. דמקוה שלס אין השואבים פוסלין אותו

ד נפל לתוכו יין או מחל וְשִׁנּוּ מְקַצֵּת מְרָאֵיו,

משנה כפשוטה

המקוה, אינם נחשבים כמשקים אלא כמים, כיון שמקור מראיהם המיוחד הוא בסממני הצבע שאין להם ממשות, ולא בגוף המים, לפיכך פוסלין אותו בשלשה לגין כדין סתם מים שאובים, ואינן פוסלין אותו בשנוי מראה כשאר משקין.

מקוה כשר של מי גשמים שנפל לתוכו יין אדום, ומחל - משקה כזה היוצא מן הזיתים בתחילת עצירתם בבית הבר, ושנו את מראיו - מראה מימיו של המקוה הפך למראה היין או המוחל, המקוה פסול והטובל בו לא עלתה לו טבילה. שעל ידי שינוי המראה יצא המקוה מכלל 'מקוה מים' האמור בתורה, וכאילו נעשה 'מקוה יין' או 'מקוה מוחל'. פיוצד יעשה כדי לתקן את המקוה ולהחזירו לכשרותו? אם לא היו בו ארבעים סאה מים כשרים קודם שנפלו המשקים, ימתין לו עד שירדו גשמים, או שיוסיף עליהם מים כשרים ממקום אחר, ויחזרו מראיהן למראה המים, וכיון שחזרו המים למראה הטבעי, הוכשר המקוה, ואינו צריך להוציא ממנו את היין או המוחל שנתערבו בו.

אבל אם היו בו ארבעים סאה מים כשרים, אינו צריך להמתין לגשמים או להוסיף עליהם מים כשרים דווקא, אלא ממלא מים בכלים ונושאם בכתף - על כתפו ונותן לתוכו, כלומר: הרי הוא יכול להוסיף על המקוה אפילו מים שאובים גמורים לפי הצורך, עד שיחזרו מראיהן למראה המים, שאין מים שאובים פוסלים את המקוה אלא כשהיה חסר לפני נפילתם לתוכו, אבל מקוה שכבר היה שלם אינו נפסל על ידי מים שאובים. ובכל אופן, משעה שחזרו המים למראיהם, חזר המקוה להיחשב 'מקוה מים' והוא כשר לטבילה.

* * *

(ד) נפל לתוכו - לתוך מקוה כשר שהיו בו ארבעים סאה מי גשמים, יין או מחל, שהם משקים הפוסלים את המקוה כמו ששינונו לעיל (משניות ב,ג), ושנו רק מקצת מראיו - כלומר, שינוי המראה לא נתפשט בכל מי המקוה, אלא המים שבאותו צד שבו נפלו היין והמוחל שינו את מראיהם, ואילו המים שבצידו השני של המקוה נותרו במראיהם הטבעי. הצד שמראה מימיו נשתנה, בוודאי פסול לטבילה שהרי אין לו דין 'מים' כלל, אבל הצד

אם אין בו מראה מים ארבעים סאה, הרי זה לא יטבל בו:

לעולם: ד אם אין בו מראה מים ארבעים סאה. אם אין במקוה ארבעים סאה שיש צדן מראה מים, לא יטבול צלותו מקוה אפילו צלותו גד שיש בו מראה מים. ואם טבל, לא עלתה לו טבילה: ה ונפלו במקוה לא פסל. הואיל והן נראין כיון, ומי פירות אין פוסלין בשלשה לוגין: הכי הו"ך אחר המראה. אף על פי שאין החלז פוסל המקוה ואין צמים שיעור שלשה לוגין

ה שלשה לגין מים, ונפל לתוכן קרטוב יין, והרי מראיהן כמראה היין, ונפלו למקוה, לא פסלוהו. שלשה לגין מים חסר קרטוב, ונפל לתוכן קרטוב חלב, והרי מראיהן כמראה המים, ונפלו למקוה, לא פסלוהו. רבי יוחנן בן נורי אומר, הפל הולך אחר המראה:

משנה כפשוטה

השני שמראה מימיו לא נשתנה, כך דינו: אם אין בו מראה מים ארבעים סאה - אם אין במקום אחד ארבעים סאה מים שלא נשתנו מראיהם, הרי זה לא יטבל בו, ואם טבל לא עלתה לו טבילה אפילו בדיעבד, שאין מצרפים את המים שנשתנו מראיהם כדי להשלים ארבעים הסאה, ורק אם יש במקום אחד במקוה ארבעים סאה מים שלא נשתנו מראיהם, הריהו יכול לטבול שם.

* * *

(ה) שלשה לגין מים שהיו שאובין בכלי, ונפל לתוכן קרטוב (שיעור מועט) של יין, והרי מראיהן כמראה היין - קרטוב זה שינה את מראה שלושת הלוגין לגוון אדום, ואחר כך נפלו למקוה שהיו בו פחות מארבעים סאה מים כשרים, ומראה מי המקוה נותר כמראה מים, לא פסלוהו - אין המים הללו פוסלים את המקוה לא מדין מים שאובים, ולא מדין שינוי מראה. מדין 'מים שאובים' לא פסלוהו, הואיל וכבר נשתנה מראיהם על ידי היין קודם שנפלו למקוה, ונעשה דינם כיון ולא כמים, והרי יין אינו פוסל את המקוה בשלושה לוגין אלא בשינוי מראה בלבד. ומשום 'שינוי מראה' לא פסלוהו, כיון שמראה המים שבמקוה לא נשתנה.

שלשה לגין מים חסר קרטוב שהיו שאובין בכלי, שהוא פחות מן השיעור הפוסל את המקוה, ונפל לתוכן קרטוב חלב, והרי מראיהן כמראה המים - קרטוב החלב לא שינה את מראה המים, ואחר כך נפלו למקוה, לא פסלוהו, אף על פי שהמים לא שינו את מראיהם, מכל מקום אין החלב מצטרף להשלים את המים השאובים לשיעור שלשה לוגין, ועדיין נחשב הדבר כאילו נפלו למקוה 'שלשה לוגין חסר קרטוב' של מים שאובים, שאינו פוסל את המקוה. רבי יוחנן בן נורי חולק ואומר: הפל הולך אחר המראה - אין הדין נקבע אלא לפי גוון המים לאחר שנתערב בהם המשקה, לפיכך, הואיל וקרטוב החלב לא שינה את מראה המים, ולפינוי שלשה לוגין שלמים שמראיהם כמראה מים, דינם כשלשה לוגין מים גמורים, והם פוסלים את המקוה מדין מים שאובים.

* * *

לפסול, מכל מקום כיון שיס כאן שלשה לוגין שנראין כמים, חשבינן להו כאליו כולן מים, ופוסלין. ואין הלכה כרבי יוחנן בן נורי: ו השני טמא. דולאי חסר שיעור המקוה בטבילתו של ראשון: אף השני טהור.

דלמרינן גוד אחית, והוי כאליו המים שהעלה הראשון בגופו הן מחוצרין למי מקוה ולא נחסר משיעורו כלום. ופירשו בגמרא דחגיגה (דף טז) ללא טיהר רבי יהודה אלא צמעלות דרצנן, כגון שהיה טהור לחולין וטבל להיות טהור למעשה, או שהיה טהור למעשה וטבל להיות טהור לתרומה. אבל לעלות מטומאה גמורה לטהרה, דברי הכל טמא. ואין הלכה כרבי יהודה: סגוס. בגד למר עב, וקורין לו צערצי אלצורנו"ס, וזולע מים הרצה: מקצתו נוגע

משנה בפשוטה

(ו) מקוה כשר **שיש בו ארבעים סאה מכוונות** - מדוייקות, לא פחות ולא יותר, **ירדו לתוכו שנים וטבלו בו, זה אחר זה** - הטובל הראשון עלה והשני ירד תיכף אחריו. **הראשון טהור** - נטהר מטומאתו, כלומר עלתה לו טבילה, הואיל ובשעת טבילתו עדיין היו במקוה ארבעים סאה, **והשני נותר טמא**, שכן כאשר יצא הראשון, נטל עמו בגופו מקצת ממי המקוה, ונמצא המקוה חסר משיעורו. **רבי יהודה אומר: אם היו רגליו של ראשון עדיין נוגעות במים בשעה שהשני טבל, אף השני טהור**, שכל זמן שהמים שעל גופו של ראשון מחוברים למי המקוה הרי אלו מצטרפים לשאר המים, וכאילו היו שם ארבעים סאה מים (כשרים¹⁵).

כיוצא בזה אמר רבי יהודה: אם **הטביל בו** - באותו מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות - **את הסגוס** - בגד צמר עבה ביותר, שכולע הרבה מים בשעה שמטבילים אותו, **והעלהו מן המקוה**, ותיכף ירד אדם לטבול אחריו, אם **מקצתו של הסגוס עדיין היה נוגע במים** בשעה שהאדם טבל, הרי הוא **טהור** - עלתה לו טבילה והוא נטהר מטומאתו, שכל זמן שלא ניתק הסגוס לגמרי ממי המקוה, מצטרפים המים הבלועים בו למי המקוה והטובל בהם כטובל בארבעים סאה.

15) סברת רבי יהודה שהמים על גופו של הראשון מצטרפים למקוה, נקראת בגמרא 'גוד אחית' (- רואים את הגובה כאילו הוא נמוך). כלל זה מקורו בהלכות מחיצות (ראה סוכה א, ט. ובביאורנו שם), אולם כאן משמעות הדבר היא, שרואים את המים שעל גופו כאילו הם עומדים בגובה אחד עם מי המקוה, וכאילו טבל הטובל גם בהם. ואמנם טבילה במקוה שכשרותו תלויה ב'גוד אחית', אינה מועילה אלא לטבילה מדרבנן שהוצרכה מחמת חומרא שתיקנו חכמים, כגון מי שטבל לצורך אכילת חולין, שאם בא לאכול מעשר שני הצריכוהו חכמים לטבול שנית במיוחד לשם כך, או שטבל למעשה שני הצריכוהו חכמים לטבול שנית לצורך אכילת תרומה (ראה חגיגה ב, ו) וכיוצא בזה. אבל אי אפשר לטבול במקוה כזה כדי להיטהר מטומאה דאורייתא (ר"ע"א).

פִּיּוֹן שְׁהַגְבִּיּה שְׁפֹתוֹתֵיהֶם מִן הַמַּיִם, הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִין. פֵּיצַד יַעֲשֶׂה, מְטַבֵּילָן וּמַעֲלָה אוֹתָם דְּרָךְ שׁוּלְיָהֶם:

ז הַטְּבִיל בּוֹ אֶת הַמַּטָּה, אֶף עַל פִּי שְׂרָגְלֵיהָ שׁוֹקְעוֹת בְּטֵיט הָעֵבֶה, טְהוֹרָה, מִפְּנֵי שְׁהַמַּיִם שֶׁמִּקְנֵת הַסְּגוּם נוֹגַע זַמִּים, וְרַצִּי יְהוּדָה הִיא דַּסְּבִירָא לֵיה אִמְרִינן גּוֹד אֲחִית: הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִים. וְחוּרִים וּפּוֹסְלִים אֵת הַמַּקְוֶה שֶׁנֶּלְשָׁה לְגוּיִם, שֶׁהָרִי לֹא הִיוּ צוֹ אֲלֵל אֲרַבְעִים סָאָה מַכּוּוֹנוֹת וְנִתְחַסַּר כִּשְׁהַגְבִּיּה שְׁפֹתוֹתֵיהֶן מִן הַמַּיִם: וּמַעֲלָה אוֹתָם דְּרָךְ שׁוּלְיָהֶם. כְּדִי שֶׁלֹּא יִפְלוּ הַמַּיִם שֶׁנִּתְּכַן לַמַּקְוֶה וּפְסָלוּ כָּל מִימּוֹ: ז הַמְּבִיֵּא בּוֹ אֵת הַמִּיטָּה. שְׂרָגְלֵיהָ גְבוּהוֹת, וְהִיא אִפְשָׁר לְהַטְבִּילָה כּוֹלָה כְּאֶחָת זַמְקוּהָ קִטְּוֹן כּוֹזָה שֶׁשִּׁיעוּרוֹ מִזְּמַנְסָה, אֲלֵל אִסְ כֵּן רַגְלֵיהָ שׁוֹקְעוֹת זַמֵּיט: הָעֵבֶה. שְׁאִינוֹ נְרוּק וְאִין מְטַבֵּילִין צוֹ: שְׁהַמַּיִם מִקְדָּמִין. לְהַטְבִּיל

משנה בפשוטה

הַכֵּר וְהַכֶּסֶת שֶׁל עוֹר - שקים של עור שמניחים עליהם את הגוף ואת הראש בשעת השינה. ולפי שיש להם בית קיבול המיועד למילוי נוצות או גיזי צמר, הרי הם מקבלים טומאה, ויש להטבילם במקוה כדי לטהרם. אלא שכאשר הוא בא להטבילם במקוה של ארבעים סאה מכוונות, אם יכניסם למקוה ויוציאם כשהם מלאים מים ופיהם כלפי מעלה, אזי **פִּיּוֹן שְׁהַגְבִּיּה שְׁפֹתוֹתֵיהֶם מִן הַמַּיִם**, נעשו **הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָן שְׁאוּבִין** והמקוה מחוסר משיעורו. ולהחזיר את המים למקוה אינו יכול, שכן על ידי זה יפסול את המקוה כולו. **פֵּיצַד יַעֲשֶׂה** - באיזה אופן יטביל את הכר והכסת במקוה כזה מבלי לפוסלו? **מְטַבֵּילָן** כדרכן, ומתחת לפני המים הוא הופכם ו**מַעֲלָה אוֹתָם דְּרָךְ שׁוּלְיָהֶם** - מוציא אותם מן המים כשפיהם (צידם הפתוח) פונה כלפי מטה, ותחתיתם (צידם הסגור) כלפי מעלה, מבלי שיישאבו מים עמהם ביציאתם.

* * *

(ז) **הַטְּבִיל בּוֹ** - באותו המקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות - **אֶת הַמַּטָּה** כדי לטהרה

מטומאה, **אֶף עַל פִּי שְׂרָגְלֵיהָ שׁוֹקְעוֹת בְּטֵיט הָעֵבֶה** - כלומר: רגלי המיטה גבוהות מגובה פני המים שבמקוה, ונמצא שאינה יכולה להתכסות כולה במי המקוה, אלא אם כן ידחוק אותה בחוקה עד שרגליה ישקעו בטיט שבקרקעית המקוה (ציוו 1). **טְהוֹרָה** - נטהרה מטומאתה. ואף על פי שהטיט אינו כשר לטבילה, ונמצא שלא היה רגע אחד שבו היו כל חלקי

הרגלים קודם שיסקעו צטיט, וזממס הוטבלו: שמימיו מרודדים. שאין המים עמוקים מחמת שהמקוה רחב והמים מתפשטים צולו. ואע"פ שיש צו ארבעים סאה, אין כל גופו מתכסה במים צבת אחת: כובש. לזד אחד של מקוה: אפילו הבידי עצים וקנים. ואע"ג דנראה כמקוה שחילקו, אפילו הכי הואיל והמים נכנסין צנייהן לא הו חילוק. וכוש דנקט, מפני שהעמים והקנים לפים על פני המים וצריך לכוש עליהם אצנים כדי שייכנסו תחת המים: היה מוציך ומביא במים. מנענע המים צידיו: כיון שעבר הגל. של מים על המעלה של מקוה שהמחט מונח צה וצפו מי הגל על המחט, טהורה. ולפי שהמחט דקה וקטנה וירא פן תפול במים, דרך להטבילה כן:

כל גופו מתכסה במים צבת אחת: כובש. לזד אחד של מקוה: אפילו הבידי עצים וקנים. ואע"ג דנראה כמקוה שחילקו, אפילו הכי הואיל והמים נכנסין צנייהן לא הו חילוק. וכוש דנקט, מפני שהעמים והקנים לפים על פני המים וצריך לכוש עליהם אצנים כדי שייכנסו תחת המים: היה מוציך ומביא במים. מנענע המים צידיו: כיון שעבר הגל. של מים על המעלה של מקוה שהמחט מונח צה וצפו מי הגל על המחט, טהורה. ולפי שהמחט דקה וקטנה וירא פן תפול במים, דרך להטבילה כן:

משנה בפשוטה

המיטה טבולים יחד במי המקוה, מכל מקום עלתה לה טבילה, מפני שהמים מקדמין - מאחר שמי המקוה הקדימו והרטיבו את רגליה לפני שהשקיען בטיט, ואף לאחר ששקעו הן עדיין לחות ממי המקוה, לפיכך מצרפים את המים שסביב רגליה לשאר מי המקוה, והרי זה כאילו טבלה כולה בבת אחת במים בלבד (ראה דומה לזה לעיל ב, י).

מקוה שמימיו מרדדין - שיש בו ארבעים סאה מים, אלא שהבור גדול מדי והמים מתפשטים על כל שטחו, וכתוצאה מכך הם נמוכים מכדי שיוכל לטבול בהם כל גופו בבת

אחת, כובש אפלו חבילי קנים, כדי שיתפחו המים - מניח בתוך המים בצד אחד חבילות של עצים וקנים, ונותן עליהם אבנים כדי שלא יצופו, ועל ידי זה מצמצם את המקום הפנוי למים, עד שפניהם יגבהו ויוכל לטבול בהם כל גופו בבת אחת [ציור 2], ויורד וטובל ועלתה לו טבילה. ואף על פי שחלק מן

המים נספגים ונבלעים בחבילות העצים והקנים, מכל מקום כיון שהמים נכנסים ויוצאים מביניהם, הרי הם נחשבים כמקוה אחד ומצטרפים לשיעור ארבעים סאה.

מחט קטנה שהיא נתונה על מעלות המערה - על המדרגה הסמוכה למים, אלא שהמים נמוכים ממנה מעט ואינם צפים מעליה, והאדם הנה מוליך ומביא במים - מנענע את המים בידו או ברגלו כדי שיווצרו גלים ויצפו את המדרגה שעליה מונחת המחט, כיון שעבר עליה הגל והציף את המחט לרגע אחד, עלתה לה טבילה והיא טהורה. ואין צריך שיהיה בגל עצמו ארבעים סאה, שכיון שלא נתלש ממי המקוה

פרק שמיני
א ארץ ישראל טהורה, ומקוואותיה טהורים.
 ח א ארץ ישראל טהורה.
 ואפילו עיירות של כותים
 שצמחה. שלא גזרו טומאה
 חלל על ארץ העמים צמחה לארץ:

משנה כפשוטה

הרי הוא כחלק ממנו, והצפת המחט נחשבת כטבילתה בתוך מי המקוה. ולפי שהמחט דקה וקטנה, והיו חוששים שמא תיפול לתוך המים, דרכם היתה להטבילה באופן זה (ר"ב, ר"ש, ותו"ט בשם הרא"ש).

* * *

פרק שמיני

(א) ארץ ישראל כולה טהורה מטומאת ארץ העמים, כלומר: גזירה זו שגזרו חכמים (שבת יד, ב) שכל היוצא מארץ ישראל לחוץ לארץ גופו נטמא, אינה חלה על שטחי ארץ ישראל כלל, ואפילו בעיירות שנתיישבו בהן כותים או גויים. **ומקוואותיה טהורים** - סתם מקוואות שבארץ ישראל הם בחזקת כשרים. לפיכך, המוצא בור מים בארץ ישראל, ואינו יודע אם הוא של מי גשמים או של מים שאובים, סומך על חזקה זו וטובל ונטהר, שמסתמא נעשה למקוה כדין.

קדיש דרבנן

יתגדל ויתקדש שמה רבא. אמן בעלמא די ברא ברעותה וימליד מלכותה ויצמח פרקניה ויקרב משיחה. אמן פתיכון וכיומיכון ובחני דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב. ואמרו אמן:

יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא

חון יתברך וישתבח ויתפאר ויתרוכם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריהווא. לעלא (בעשי"ת לעלא ולעלא מפל) מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא. ואמרו אמן:

על ישראל ועל רבנן. ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי תלמידיהון. ועל כל מאן דעסקין באורייתא. די באתרא (קדישא) הדין ודי בכל אתר ואתר. יהא להון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחי אריכי ומוזני ויחי ופרקנא מן קדם אבהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן:

יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל. ואמרו אמן:
 עושה שלום (בעשי"ת השלום) בפרומיו הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן: